

Orðaskiftið um málið

Oddagrein

HEILT síðan tjóðskaparliga tilvit føroyinga vaknaði fyri yvir hundrað árum síðan, hava føroyingar verið ósamdir um málið. Vit hava havt at kalla tvær málpolitiskar stevnur: eina puristiska og eina meira pragmatiska. Fátt fær fólk at øsa seg sum stríð um mál og orð. Málstríð hevur allastaðir lyndi til at gerast hart og beiskt og stendst hetta m.a. av, at talan er um spurningar, har sterkar kenslur eru uppi.

SÍÐAN nýggja útgávan av orðabókini hjá Fróðskaparfelagnum kom út hevur hart orðaskifti verið í bløðunum um hesa bók og ta málpolitisku stevnu, ið hon umboðar. Orðabókin hevur sum kunnugt eina rættlaga pragmatiska ella liberala linju og kemur hetta fram við, at gerandisorð, ið vanliga ikki hava verið hildin vera góð føroysk orð, nú verða tikið við. Ritstjórnir og Fróðskaparfelagið verja seg móti atfinningum við at vísa til, at málið er fólksins og at eingin uttan fólkið kann gera av, hvat ið er føroyskt ella ikki. Puristarnir eru í óðini og nýta hørð orð um nýggju orðabókina.

ORÐASKIFTI er fortreyt fyri fólkaræði. Orðaskifti eigur at vera um allar samfelagsspurningar, eisini mentanarpolitiskar spurningar. Eitt orðaskifti um okkara málpolitikk kann tí bert gagna málinum og fólkaræðinum. Men ein fortreyt fyri, at eitt orðaskifti kann gerast til gagn og frama, er, at orðaskiftið er sakligt. Tað er torført at skifta orð á sakligan hátt um evni, har sterkar kenslur eru uppi. Vit loyva okkum tí at mæla til, at hildið verður fram við orðaskiftinum um málstevnuna, men vit heita á tey, ið taka lut í orðaskiftinum at vera saklig og siðilig. Verða tey ikki tað, fer orðaskiftið av sporinum og lutakarnir gera meiri skaða enn gagn.

TVÆR orðabækur afturat eru á veg: ein stór móðurmálsorðabók, t.e. ein føroysk-føroysk orðabók og enn ein dansk-føroysk orðabók. Vit kenna sjálvsagt ikki til fulnar ta málpolitisku stevnu, ið hesar komandi bækur eru grundaðar á, men vit hava tó ein varhuga av henni, tí rithøvundarnir hava áður tikið lut í orðaskifti um málið. Tað er tí ikki at vænta, at hesar orðabækur fara at elva til minni ósemju, enn tann, ið júst er komin út. Somikið meira er neyðugt at menn og kvinnur, ið fara upp í orðaskifti, vanda sær um orðini og siggja til at orðaskiftið verður sakligt og upplýsandi. Vit skifta jú ikki orð fyri at vinna eitt stríð, men fyri at uppiýsa eitt evni og gagna eini góðari sök. Í hesum føri er talan um føroyska málið og tess lagnu og ábyrgdin er tí stór á teimum, ið taka lut í orðaskiftinum. Men hetta eigur tó ikki at halda nøkrum frá at taka lut í hesum orðaskifti.

Sosialurin

Jógvan Adolf Johannesen, tingmaður skrivur um Fiskavirking

- Mynsturid gerst alt týðuligari

Føroyingar skulu stúgvast saman á einum fimm ella seks stóðum, og amboðið til hetta er Føroya Fiskavirking skrivur Jógvan Adolf Johannesen, tingmaður úr Sandoyinni

Tað er ikki lukklugt, sum Føroya Fiskavirking hvínir í hesum døgum, nú stuðulin til frystan russarafisk er lækkaður niður í helvt. Annað er so tað, at hetta als ikki passar, tí um so er, at Fiskavirking meira enn ta upphædd, sum teir nýttu í 1995 til keyp av frystum fiski, so er møguligt at fáast kann ein størri upphædd og stuðulin pr. kilo fisk er hin sami sum í fjør, nevniliga 1,25 kr. Men kanska mis-skilja teir eisini hetta við vilja, tó hvussu ber tað til, at lokomotivið, ið verða skuldi, ikki er ført fyri at kappast á jøvnum føti, tá talan er um fisk av okkara egnu grunnum og heldur nýtir russarafisk sum ískoytisfisk á teimum fáu virkjunum, sum teir siga, at teir eru ført fyri at hava opin.

Tað mátti verið burtur úr vón og viti, at eini 20.000 tons av føroyskum fiski gleppa okkum av hendi, tí lokomotivið, hóast sína miklu sanering, ikki er ført fyri at fáa hendur á einum syndri av hesum fiski, men sannleikin er tann, at soleiðis sum hesin felagskapur ber seg at, sorlar

hann landið sundur og mynsturid gerst alt týðuligari. Føroyingar skulu stúgvast saman á einum fimm ella seks stóðum. Amboðið til hetta tykist at vera Føroya Fiskavirking, men um Føroya Fiskavirking við at lata virki upp har einki arbeiði er, so skal eingin ivi vera um, at mín stuðul skulu teir fáa. Eg havi ongan hug til at vera við til at lata teimum stuðul til russarafisk á virkjum, har annað arbeiði er frammanundan.

Tað var Sigfríður Vørðhamar, sum í bløðunum herfyri gramdi seg um, at steðgur er í arbeiðinum á virkinum í Fuglafirði í lötuni og heldur speisamur talaði um hálfvørnermaðar lögtingsmenn. Nú taki eg mær vanliga ikki serliga nær av tilikunum, men kortini skulu hosi orðini ikki standa heilt ósvað. Sjalvandi unni eg fuglfirðingum alt tað besta, men um so illa er stætt í Fuglafirði nú, ið virkið har hevur verið afturlatið einar 2-3 mánaðir, hvussu heldur hann so, at stóðan er í Sandoyinni, har einki arbeiði hevur verið, síðani Fiskavirking fór und-

ir sítt virksemi stórum pørtum av landinum til ógagns, og hvussu heldur hann stóðan er suður í Vági. Hóast alt so er Fuglafirður ikki tað plássid í landinum, har ringast er stætt, men nú Sandoyggjin eiga fyrsta pláss og er fari ikki at vera við til at jätta Føroya Fiskavirking eina tí einastu krónu í meirjattan uttan so er, at Sandoyggjin fær sín sjálvsagda lut.

Løgmaður gramdi seg í bløðunum. Hetta undrar ikki meg, tí har var jú næstformaður í Føroya Fiskavirking, áðrenn hann gjordist Føroya lögmaður. Jógvan Adolf Johannesen, lögtingsmaður

VALUTAKURSIR

		08.01.96	Ultimo síðsta mán.
USA	Dollari	557,00	555,15
Bretland	Pund	864,29	857,82
Týskland	Markur	387,12	387,59
Svøríki	Króna	84,17	83,43
Noreg	Króna	87,82	87,91
Frakland	Frankur	113,02	113,44
Belgia	Frankur	18,849	18,884
Sveits	Frankur	479,85	482,62
Holland	Gyllin	345,71	346,25
Italia	Liri	0,3536	0,3511
Finnland	Markur	127,96	127,71
Ísland	Króna	9,50	9,51
Eysturriki	Skillingur	55,075	55,126
Spania	Pesetas	4,609	4,580
Portugal	Escudos	3,731	3,721
Kanada	Dollari	410,20	407,40
Grikkaland	Drakmur	2,388	2,369
Japan	Yen	5,2864	5,3971
Írland	Pund	892,60	886,81
	XEU	717,25	711,76

Kelda: Føroya Sparikassi

